

уточнення родинних зв'язків як ознаки спеціального суб'єкта та розширення і уточнення кола спеціальних суб'єктів даних кримінальних правопорушень.

Отже, положення п. 1 ст. 3 КПК, яке тлумачить розуміння терміну «близькі родичі та члени сім'ї», охоплює більшість вищевказаних родинних зв'язків як ознак спеціальних суб'єктів (мати, батько, усиновителі, опікуни чи піклувальники, вітчим, мачуха). Тому логічним є висновок про потребу уніфікації вищевказаних термінів шляхом заміни їх відповідно до змісту п. 1 ст. 3 КПК.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова. Київ: Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. 236 с.

3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

4. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14?find=1&text#Text>

5. Сингаївська І. В. Спеціальний суб'єкт злочинів – батьки та особи, що їх замінюють: питання термінологічної уніфікації. *Право і суспільство*. 2012. № 5. С. 105–109.

6. Кримінальний процесуальний кодекс від 13.04.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

Кравцова Кристина Володимирівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Юшкевич Олена Геннадіївна,
доцент кафедри теорії та історії держави та права
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНІ ГУМАНІТАРНІ СТАНДАРТИ ЩОДО ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Міжнародні гуманітарні стандарти щодо захисту цивільного населення під час збройних конфліктів є важливою складовою сучасного міжнародного права, якій приділяється велика увага у межах Женевських конвенцій та додаткових

протоколів до них, а також у нормативних документах ООН. Основна мета цих стандартів – забезпечити гуманітарний захист для тих, хто не бере участі в бойових діях, та зменшити шкоду, якої можуть зазнати мирні жителі під час військових дій.

Основою міжнародного гуманітарного права (МГП) є Женевські конвенції 1949 року та два Додаткові протоколи до них, прийняті у 1977 році [1]. Ці документи закріплюють основні правила, що регулюють захист цивільного населення та інших осіб, які не беруть участі в бойових діях. Перша та друга Женевські конвенції стосуються захисту поранених і хворих військовослужбовців, а також медичного персоналу під час конфліктів на суходолі та на морі. Третя Конвенція стосується захисту військовополонених, а Четверта Женевська конвенція спрямована на захист цивільного населення під час збройного конфлікту. Особливе значення має Четверта Конвенція, яка закріплює заборону нападу на мирних жителів та забороняє жорстоке поводження, катування та депортацію.

У разі збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру й виникає на території однієї з Договірних Сторін, кожна сторона конфлікту зобов'язана застосовувати як мінімум такі положення [1]:

1. З особами, які не беруть активної участі в бойових діях, у тому числі з особами зі складу збройних сил, що склали зброю, а також із тими, хто hors de combat унаслідок хвороби, поранення, затримання чи з будь-якої іншої причини, поводяться гуманно, без будь-якої ворожої дискримінації, причиною якої слугують раса, колір шкіри, релігія чи вірування, стать, походження чи майновий стан чи будь-які інші подібні критерії.

Із цією метою є забороненими й залишатимуться забороненими будь-коли та будь-де такі діяння стосовно зазначених вище осіб:

а) насилля над життям й особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;

б) захоплення заручників;

с) наруга над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження;

д) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні.

Підбирати поранених і хворих та надавати їм допомогу.

Безстороння гуманітарна організація, така, як Міжнародний комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні шляхом укладення спеціальних угод докладати зусиль з метою введення в дію всіх або частини інших положень цієї Конвенції. Застосування попередніх положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту. Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, який був ухвалений 1977 року, розширює та деталізує захист цивільного населення в міжнародних збройних конфліктах. Протокол забороняє акти насильства, які спрямовані на залякування цивільного населення, зокрема, невибіркові атаки, що можуть завдати шкоди мирним жителям. Він також вимагає від сторін

конфлікту уникати атак на об'єкти, необхідні для виживання населення, такі як продовольчі склади, водозабірні станції тощо. Додатковий протокол II, який також був прийнятий 1977 року, стосується захисту цивільного населення в неміжнародних (внутрішніх) збройних конфліктах, зокрема громадянських війн. Заборона нападу на цивільне населення є ключовим принципом міжнародного гуманітарного права. Цей принцип покладено в основу багатьох міжнародних документів, включаючи Статут ООН, який забороняє використання сили у міжнародних відносинах. За цим принципом забороняється не тільки навмисне спрямування атак проти цивільних осіб, а й використання зброї або методів ведення війни, що мають невибірковий характер та можуть завдати шкоди цивільному населенню. Також існує заборона на використання цивільного населення як «живого щита», коли його розміщують у зонах бойових дій для прикриття військових цілей.

Принцип пропорційності є важливим гуманітарним стандартом, який зобов'язує сторони збройного конфлікту уникати застосування сили, яка може призвести до надмірних жертв серед цивільного населення порівняно з очікуваною військовою перевагою. Цей принцип є особливо важливим у випадках, коли необхідно уникати непрямих втрат серед мирних жителів та зменшити шкоду, яку можуть спричинити військові операції. Наприклад, під час авіаударів військові зобов'язані використовувати точну зброю та враховувати можливі наслідки своїх дій для мирного населення, щоб мінімізувати потенційні втрати серед цивільних осіб.

Захист культурних цінностей та об'єктів, що мають важливе значення для цивільного населення, також є важливим елементом МГП. Гаазькі конвенції з питань збереження культурної спадщини закріплюють зобов'язання сторін збройного конфлікту захищати культурні об'єкти від руйнування та запобігати їх використанню в якості військових об'єктів. Водночас, сторони конфлікту повинні утримуватися від розміщення військових баз або іншої інфраструктури поблизу об'єктів культурної спадщини, щоб уникнути їх пошкодження в разі військових атак. Міжнародне гуманітарне право також надає особливий захист для окремих категорій осіб, таких як діти, жінки, люди похилого віку та люди з інвалідністю. Діти особливо вразливі під час збройних конфліктів, тому в рамках МГП встановлено, що вони мають право на захист, турботу та гуманітарну допомогу. Використання дітей у збройних силах або в зонах бойових дій є грубим порушенням міжнародних гуманітарних стандартів. Жінки також мають право на особливий захист, зокрема від сексуального насильства та інших видів насильства, які є поширеними у зонах конфлікту.

Контроль за дотриманням міжнародних гуманітарних стандартів покладається на Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) та інші міжнародні організації. МКЧХ відіграє провідну роль у нагляді за дотриманням Женевських конвенцій і має право безперешкодного доступу до місць утримання під вартою, де можуть знаходитися жертви конфлікту, зокрема військовополонені та інтерновані цивільні особи. МКЧХ також здійснює гуманітарну допомогу у зонах конфліктів та надає підтримку постраждалим.

Сьогодні необхідне сприяння органів державної влади шляхом створення

спільного ринку та поступової уніфікації гуманітарної політики, безперервного та неухильного розширення, посилення стабілізації, швидше покращення рівня життя та тісніші відносини між державами. Основою зазначених цінностей і цілей була культурна, релігійна та гуманістична спадщина, з якої випливають загальнолюдські цінності, що становлять непорушні та невід’ємні права людини, а також свобода, демократія, рівність і верховенство держави [2].

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.09.1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

2. Парубчак І.О., Базиляк Н.О. Європейський досвід реалізації гуманітарної політики у сфері надання освітніх послуг в сучасному контексті дотримання прав людини: глобалізаційний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 2. Т. 33 (72). С. 81–85.

Ксюк Катерина Миколаївна,
*здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ*
Науковий керівник:
*Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ ЯК ОЗНАКА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Державна символіка – зовнішня атрибутика країни у формі знаків, символів, кольорів тощо, яка репрезентує національно-державницьку ідею. Основними атрибутами державності є герб, гімн та прапор¹

Держава – це форма організації політичної влади, що покликана впорядкувати суспільні відносини на певній території. Тобто держава – це суверенна, політико-територіальна організація влади суспільства, яка виражає, узгоджує і забезпечує інтереси населення шляхом встановлення загальнообов’язкових правил поведінки за участю спеціальних органів управління та правового примусу, вирішує загальносуспільні справи і виступає

¹ Малий словник історії України / В. А. Смолій та ін. Київ : Либідь, 1997. 464 с. С. 130.